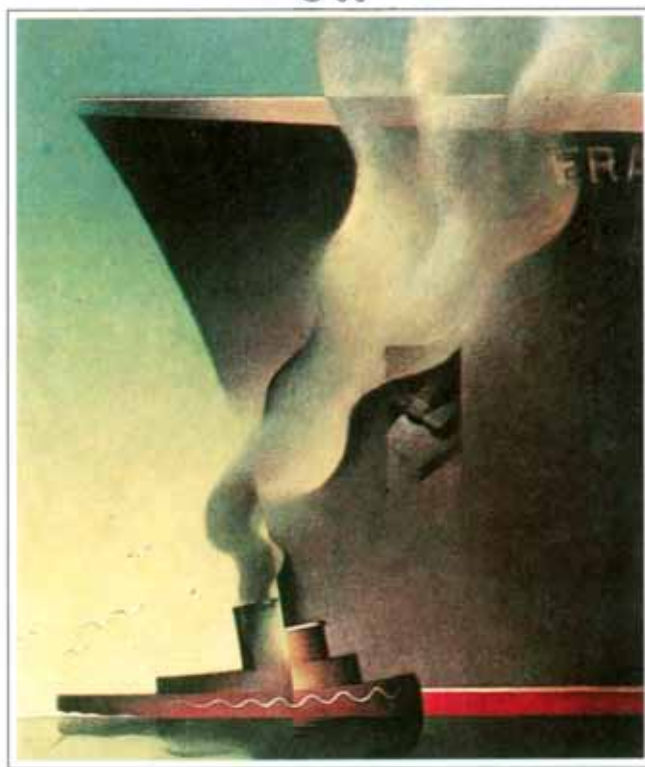

Marguerite Duras
CEBELİTARİK
DENİZCİSİ

Fransızca aslından çeviren
MÜKERREM AKDENİZ

Marguerite Duras
CEBELİTARİK
DENİZCİSİ

ÇAĞDAŞ DÜNYA YAZARLARI

ISBN 975-510-896-3

© Editions Gallimard 1952 / Onk Ajans Ltd. Şti. /
Can Yayınları Ltd. Şti. (1995)

Bu kitap, İstanbul'da Can Yayınları'nda dizildi,
Özal Basımevi'nde basıldı. (1999)
Dizgi: Mine Sarıkaya

Marguerite Duras
CEBELİTARIK
DENİZCİSİ

ROMAN

Fransızca aslından çeviren
MÜKERREM AKDENİZ

CAN YAYINLARI LTD. ŞTİ.

Hayriye Caddesi No. 2, 80060 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 - 252 59 88 - 252 59 89 Faks: 252 72 33

Özgün adı
Le marin de Gibraltar

MARGUERITE DURAS'IN
CAN YAYINLARI'NDAKİ
KİTAPLARI

BAHÇE / roman
BAY ANDESMAS'IN İKİNDİSİ / roman
BİR KIŞ GÜNÜ ÖĞLEDEN SONRA / roman
CEBELİTARİK DENİZCİSİ / roman
HİROŞİMA SEVGİLİM / senaryo
KUZAY ÇİNLİ SEVGİLİ / roman
KONSOLOS YARDIMCISI / roman
MAVİ GÖZLER SİYAH SAÇLAR / roman
MODERATO CANTABILE / roman
PASİFİK'E KARŞI BİR BENT / roman
SEVGİLİ / roman
SOMUT YAŞAM / deneme
TARQUINIA'NIN KÜÇÜK ATLARI / roman
YAZMAK / deneme

1914 yılında Çinhindi'nde doğan *Duras*, gençliğini geçirdiği bu ülkenin atmosferinden ve olaylarından derinden etkilendi. 18 yaşında Paris'e geldi; hukuk, matematik ve siyaset bilimi okudu. Komünist partiye katıldı. İlk romanı *Les Impudents*'ı 1943 yılında yayımladı. Özyaşamöyküsel bir roman olan *Sevgili* ile 1984'te Fransa'da *Goncourt Ödülü*'nü aldı. Çok sayıda roman dışında, birçok senaryoya da imza attı. Bütün eserlerinde edebiyatı sorguladı. 1960 Cannes Film Festivalinde gösterilen *Hiroşima Sevgilim*, *Duras*'ı ününün doruğuna çıkardı. *Duras* 1996 yılının Mart ayında 82 yaşında öldü.

Bir zamanlar mutsuz bir adam varmış. Sevmediği bir kadınla yaşarmış ve nefret ettiği bir işte çalışmış. Bir dost yüzü ya da bir değişiklik görmeden sürüklenip götürdüğü bu ruhsuz yaşamın bezginliği içinde, ezik bir adam.

Gün gelir bu adamın da bir dostu olur: Piza'dan Floransa'ya giderken bindiği kamyonetin sürücüsüdür bu. Floransa'ya vardığında, şunu artık anlamıştır ki, kamyonet şoförünün de dediği gibi, 'yaşamı, yaşam değil'dir. Derken, havalarn korkunç sıcak geçmesi de işini kolaylaştırınca, belki de bu yaşama bir öykü girmesini sağlayacak olan iki ya da üç şeyi gerçekleştirecek gücü kendinde bulur: işini bırakmaya ve birlikte yaşadığı kadından ayrılmaya karar verir. Ve bundan sonraki yaşamını sürdürmek üzere, şoförün kendisine anlattığı, ırmak ağzına kurulu küçük bir köye gider. İşte orada, yaşamına yön verme gücünü bulacaktır. Nitekim bulur da. Bu köye gittikten kısa bir süre sonra, o pek mutsuz günlerinden birinde, çok güzel, çok zengin ve yat sahibi bir kadınla tanışır. Kadının denizlerde dolaşa dolaşa Cebelitarık denizcisini aramaktadır. Peki kimdir bu Cebelitarık denizcisi? Gençliktir o, işlenmemiş bir cinayettir, masumluktur, sade bir ruhtur, deniz ve yolculuklardır... Sevmiştir kadın bu denizciyi. Ama denizci ortadan kayboluvermiştir; belki ölmüştür, belki de bir yerlerde gizleniyordur.

Adam işte böyle tanışır kadınla. Birbirlerinden hoşlanırlar. Yaşamını yönlendirecek güce kavuşmuştur artık adam. Özgür bir erkektir. Ama meteliksizdir, kadın ona yatında iş verir. Görevi, Cebelitarık denizcisini bulmakta kadına yardımcı olmaktır. Ve birlikte denize açılırlar.

Birlikte yaşamaya başlarlar. Kuşkusuz severler de birbirlerini. Tek işleri, o şeyi, yani şu Cebelitarık denizcisini canla başla aramaktır; onu bulmalarıyla birlikte, aralarındaki ilişki sona erecek

demektir. Çünkü ikisi de bilmektedir ki kadının sevdiği odur. Bu nedenle, onu arayıp dururlar. Ne müthiş uğraş! Hem de ne zevkler tattıracaktır onlara... Sète Limanı'ndan Tanca'ya, Tanca'dan Abidjan'a, oradan da Lèopoldville'e... boyuna ararlar. Ayrıca oyunu dürüstçe oynamak, bu arayışı dürüstçe sürdürmek gerektiğini bir an bile akıllarından çıkarmazlar.

Acaba bulacaklar mı onu?

Dionys'e

BİRİNCİ BÖLÜM

Milano ve Cenova'yı gezmiştik. Şimdi, iki gündür Piza'da bulunuyorduk ve ben Floransa'ya gitmeye karar verdim. Jacqueline de buna uydu. O zaten ben ne desem ona uyardı.

Barış antlaşmasının ikinci yılıydı. Trenlerde yer bulunmuyordu. Hangi saati seçerseniz seçin, tüm hatlar doluydu. Geziye çıkmak, bir tür spor haline gelmişti ve giderek dozunu artırıyorduk bu sporun. Ne var ki o gün Piza Garı'na geldiğimizde, gişelerin tümünü kapalı bulduk. Kalkacak trenler için bilet satışı yapmıyorlardı artık. Otobüsle gitmeyi düşündük. Ama otobüs bileti de bulunmuyordu. Ben, tüm bu engellere karşın, o gün Floransa'ya gitmeyi kafama koymuştum. Ne zaman geziye çıksam, böyle takıntılarım olurdu, hep daha uzağa gitmek isterdim. İşte o gün de, Floransa'yı görmek için bir gün daha sabretmeyi düşünemiyordum bile. Bunun nedenini sorsalar, bu kentten ne beklediğimi, neyin sırrına ereceğimi ve ne tür bir rahatlama umduğumu sorsalar, kuşkusuz yanıtını bulamazdım. Gerçi bunların dışında, başka sabırsızlıklarım olmasa da, bu sabırsızlıklarımı anlamaya çalıştığım da olmuyordu. Otobüs bileti bulamayınca, bu kez başka yolları araştırdım. Öğrendiğime göre, salı akşamları saat 6 sularında, Floransa'ya dönen işçi gruplarını götüren kamyonetler gar meydanına park ederlermiş ve ara sıra yolcu aldıkları da olurmuş.

Ve gar meydanına gittik. Saat 5 olmuştu. Bir saat bekleme-miz gerekiyordu. Bavulumun üstüne oturdum, Jacqueline de kendi bavulunun üstüne. Gar meydanı bombardımana uğramış; yıkık dökük binaların arasından, trenlerin gelip gittiğini görüyorduk. Yüzlerce yolcu, bitkin ve ter içinde, önümüzden geçip

gidiyorlardı. Kafamda, tümünün Floransa'dan geldiğini ya da Floransa'ya gittiğini kuruyordum. Gıptayla bakıyordum onlara. Şimdiden sıcaklar başlamıştı. Gar meydanında, ayakta kalabilmiş tek tük ağaçların yaprakları güneşten ve trenlerin dumanından kavrulmuş olduğundan, yeterince gölge veremiyordu. Benim aklım kamyonetlerdeydi, sığacağı umursamıyordum. Aradan yarım saat geçmişti ki Jacqueline susadığını söyledi, daha vaktimiz olduğuna göre, gidip bir limonata içse iyi olurdu, diye düşünüyordu. Ona tek başına gitmesini önerdim, ben işçileri kaçırmak istemiyordum çünkü. O da limonatadan vazgeçti ve dondurma aldı. Parmaklarımıza akmaya başladığından, çabucak yiyip bitirdik; fazla tatlı olduğu için, bizi daha da susattı. Ağustosun 11'iydi. İtalyanlar bizi uyarmışlardı ve genelde 15 Ağustos'a doğru büyük yaz sıcaklarının bastıracağını söylemişlerdi. Jacqueline bu uyarıyı bana anımsattı:

– Daha bu bir şey mi, asıl Floransa'da çekeceğimiz var.

Hiç yanıt vermedim. Zaten sözlerinin üçte ikisine yanıt vermezdim. Yaz beni bunaltıyordu. Bunun nedeni, kuşkusuz, mevsime uygun yaşamak için bir şeyler bulmayı asla başaramamaktan duyduğum üzüntüydü. Jacqueline'in bunu bu tonda söylemesi canımı sıktı.

Sonunda işçiler gruplar halinde sökün ettiler. Piza'nın onarımı için inşaatta çalışan işçilerdi bunlar. Kimilerinin üstünde iş kıyafetleri vardı. İlk gelen grup, az ötemizde park etmiş, üstü brandayla örtülü kamyonete doğru koşmaya başladı.

Jacqueline hemen, direksiyona geçen işçiye doğru koştu. Şoförü tava getirmekte, bir kadının erkeklerden daha başarılı olacağı kanısındaydı. Meramını İtalyanca anlatmaya girişti, kendisi bu tatili düşünerek iki ay kadar Kolay İtalyanca adlı kiptan çalışmıştı –hoş ben de çalışmıştım–, araç bulamayan biz iki Fransız, Floransa'ya gitmek istiyorduk, bizi kamyonetine alırsa, büyük iyilik yapmış olacaktı. Adam hemen aldı bizi. Ben, yolu daha iyi görebilmek için, şoförün yanı başına oturdum. Jacqueline de arkaya geçti. Benim Sömürgeler Bakanlığı'ndaki yerim de, Jacqueline'in oturduğu yere göre, pencereye daha yakındır. Bu tür davranışlarıma alışıkta Jacqueline, alınıp gücenmezdi bile. En azından ben öyle sanırdım. Uysal uysal, geçip arkaya oturdu. Kamyonetin üstü örtülüydü. Ve sıcaklık o

gün, gölgede 38 dereceydi. Ama anlaşılan sıcaktan rahatsız olmuyordu o. Birkaç dakika sonra kamyonet tıklım tıklım doldu ve hareket ettik. Saat akşamın 6'sıydı. Kent çıkışında trafik adamakıllı sıkışmıştı, bisikletliler kaplamıştı yolu. Şoför bağırıp çağırıyor, sövüp sayıyordu ama, sıraya dizilmiş bisiklet sürücüleri hiç takmıyorlardı ve korna seslerine aldırış etmeden yollarına devam ediyorlardı. Şoför çocukluğunda iki yıl Fransa'da kalmış –bana ilk söylediği bu oldu–, Fransızca konuşuyordu. Benim yanı başında olmam nedeniyle, öfkesini Fransızcaya döktü. Ve de dozunu artırdı. Giderek, hıncı bisiklet sürücülerinin ötesine taşıtı. Floransa'da belli bir işi olmadığından, iş bulabilmek için yetmiş beş kilometre yol gitmek zorundaydı. Hali yamandı işçi sınıfının. Onları de yaşamak mıydı zaten. Her şey ateş pahasıydı, buna karşılık ücretler düşüktü. Bıçak kemiğe dayanmıştı artık. Bu böyle sürüp gidemezdi, koşulların değişmesi şarttı. Devrilmeliydi bu hükümet. Bir de şu cumhurbaşkanından kurtulmak gerekti. Verdi verişti ona. Nefret ettiği adını anarken öfke ve çaresizlik dolu bir hareketle yumruklarını sallıyordu ve isteksizce kavradığı direksiyonu kıl payı kurtarıyordu. Araç sağa sola kaçarken, içeri dolan rüzgârla, kamyonetin brandası, kırbaç şakırtısı gibi sesler çıkarıyordu. Ama arabadakilerin hiçbirinin kılı kıpırdamıyordu. Kendi kendime, herhalde her hafta salı günleri bu böyledir, diyordum, kentten çıkarken bisiklet sürücülerine sinirlenen şoför, kamyoneti hep böyle sürüyordu. Ben korkmuyordum: ya aynı gün Floransa'ya hareket edemsek diye öyle korkmuştum ki, başka hiçbir şey yoktu artık beni korkutacak, hatta Floransa'ya varamamak bile. Sevinçten alıklaşmış, şoförü dinliyordum.

Piza'dan çıktıktan az sonra ve henüz Cascina'ya varmadan, brandanın altından kısıp kısıp, hafif çığlıklar yükseldi. Jacqueline'in sesiydi bu. Herhalde işçiler ona, birazcık daha yakından kur yapıyorlardı. Kikirdemeleri açık seçik duyuluyordu. Nitekim şoför de duydu. Ve biraz utangaç bir ses tonuyla şöyle dedi:

- İsterseniz, karınızı buraya alabiliriz.
- Hiç zahmet etmeyin.

Şaşmış bir ifadeyle bana baktı, sonra gülümsedi.

– Biz İtalyanlar çok kiskancızdır. Siz Fransızlar pek öyle değilsiniz, doğru mu?

– Kuşkusuz.

– Arkadaşlar yola çıkmadan önce bir-iki kadeh içmişlerdi. Bugün ücretlerini aldılar da... Bu yüzden. Sahi, sakıncası yok mu?

Adam eğleniyordu.

– Bu doğal bir şey, dedim. Bir kadını bir sürü erkeğin arasına kapatırsanız, sonuç bu olur, hele içki de içmişlerse.

– Kıskanç olmamak iyi bir şey doğrusu. Ben şahsen dayanamam.

İşçiler gülüşüyorlardı. Jacqueline'in biraz daha sinirli bir çılgılığı duyuldu. Sürücü yüzüne baktı, şaşmaktan kendini alamıyordu.

– Biz ikimiz çok yalnız bir yaşam sürüyoruz, dedim. İnsan yüzü gördüğümüz yok, bu durumda ben şahsen zevkleniyorum, hani başkaları da... yani, anlarsınız ya?

– Herhalde uzun zamandır evlisiniz de ondan, öyle mi?

– Birbirimizi uzun zamandır tanıyoruz, evet. Ama evli değiliz. Yakında evleneceğiz. Kendisi çok istiyor bunu, ancak evlenirsek mutlu olacak.

Gülüşüyoruz.

– Kadınların çoğu, evlilik konusunda böyledirler.

Genelde kaderinden hoşnut, yani tasasız kimselerle konuşurken acı duyarım ben. Ama şoförün hali batmıyordu bana.

– Her şeyin bir sonu olduğu gibi, aşk da bir gün biter, dedi.

– Jacqueline iyi bir insandır, dedim.

– Evet, görüyorum, dedi gülümseyerek.

Cascina'yı geçtik. Yol daha bir rahatladı şimdi. Şoför sohbetten hoşlanan tipti. Bana, o alışılmış soruları sordu:

– İtalya'ya ilk geliştiniz mi?

– Evet, ilk.

– Geleli epey zaman oldu mu?

– On beş gün.

– Peki İtalyanları nasıl buluyorsunuz?

Bu soruyu biraz çocuksu bir çalımla, insanın damarına basar bir tonda sordu. Ve yanıt bekledi: Birden içine kapanmış ve sanki tüm dikkatini kamyoneti sürmeye vermiş gibiydi.

– Henüz tam bir bilgim yok, dedim. Çok İtalyan tanımış değilim.

Gülümsedi.

– Ama İtalyanları sevmemek, dedim, insanları sevmemek olur.

Bunun üzerine iyice gevşedi:

– Ama o savaş çirkefinde¹, neler neler söylendi İtalyanlar hakkında.

– Savaş sırasında insanlar öyle olmayacak şeylere inandırılır ki...

Yorgundum. Şoför bunu hemen fark etmedi.

– Ya Piza kenti? Doğrusu güzel kent, değil mi?

– Ah evet, dedim. Güzel kent.

– Tanrı'ya şükür, kent meydanı bombalardan isabet almadı.

– Çok şükür.

Şoför o zaman dönüp bana baktı. Kendisine yanıt vermekte zorlanıyordum, bunu gördü.

– Yorgunsunuz siz.

– Biraz.

– Sıcaklar, dedi. Bir de yolculuk.

– Evet, öyle, dedim.

Yine de çene çalmaya hevesliydi. Bana kendinden söz etti ve ben, şöyle bir yirmi dakika, ona yanıt verecek halde değilim. Bana politikayla ilgilendiğini söyledi, evet, özellikle kurtuluşun ardından, Piemonte'deki bir fabrikada komiteye katıldıktan sonra. Yaşamının en tatlı dönemi olmuştu bu dönem. Ne var ki bu komitelerin dağılmasıyla, politikadan iğrenmişti ve Toscana'ya dönmüştü. Bununla birlikte, Milano'yu çok özliyordu. "Çünkü canlı kenttir Milano." Şu fabrika komitelerini ve İngilizlerden çektiklerini anlatıp durdu.

– İğrençti o yaptıkları, yalan mı?

Bu onun önemseydiği bir konuydu. "Evet, iğrenç," dedim ona. Yeniden kendinden söz etmeye başladı. Piza'da duvarcılık

¹ (İtl.) 'Porcheria di guera'dan çevrildi. (Çev.)

Marguerite Duras

CEBELİTARİK DENİZCİSİ

Sevmediği bir işte çalışan, hiç hoşlanmadığı bir kadınla birlikte yaşayan genç bir adam, tanıştığı bir kamyon sürücüsüyle yaptığı kısa bir yolculuğun ardından, yaşamının yaşam olmadığını fark eder, gidip tek başına bir köye yerleşir. Orada hayatının akışını değiştirecek genç, varlıklı bir kadınla, *Anna*'yla tanışır; onun yanında işe girer. Anna, yitirdiği *Cebelitarık Denizcisi*'ni aramaktadır. Kimdir bu? Gençlik midir, işlenmemiş bir cinayet midir, masumluk mudur, yalın bir ruh mudur, deniz ve yolculuklar mıdır? *Anna*'yla genç adam, *Cebelitarık Denizcisi*'ni bulmak üzere birlikte denize açılırlar. Sète Limanı'ndan Tanca'ya, Tanca'dan Abidjan'a, oradan da Leopoldville'e dolaşip dururlar. Bu yolculuk sırasında birbirlerine bağlanan bu iki insan, bir yandan da bu arayışı dürüstçe sürdürmek gereğini bilirler, *Cebelitarık Denizcisi*'ni bulmak için ellerinden geleni yaparlar. Onu bulmak onlar için iyi mi olacaktır, kötü mü ve bulacaklar mıdır onu? *Marguerite Duras*'tan ustaca işlenmiş bir roman daha.

Kapaktaki resim: STEVE JOHNSON

ISBN 975-510-896-3

97897551108964 >